

Література

1. *Растяпін А. В.* Методика оцінки економічної ефективності інвестиційних проектів // *Фінанси України*. — 2001. — № 2. — С. 111—118.
2. *Никифоров А. Є.* Промислова політика: Навч. посіб. — 2-ге вид., перероб. та допов. — К.: КНЕУ, 2008. — 464 с.

УДК 338

А. М. Поручник

Find similar papers at core.ac.uk

provided by Institutional Repository of Vadym Hetma

АНТИЦИКЛІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Уже два століття характерною ознакою національного та світового економічного розвитку є його циклічний характер, який виражає динаміку суперечностей капіталістичної ринкової системи від початку їх нагромадження упродовж фази піднесення до критичного загострення в період рецесії з тимчасовим їх розв'язанням через кризу. Лише у післявоєнний період у рамках четвертої довгої хвилі (1950—2000 рр.) у світовому господарстві відбулось понад 100 економічних рецесій, які характеризувались як різною тривалістю, так і різною глибиною порушення економічної рівноваги. Усі вони стали відображенням тих модифікацій, що їх зазнали короткі та середні економічні цикли, а саме: зменшення глибини криз за одночасного зростання їх регулярності, пріоритетність надвиробництва основного капіталу порівняно з надвиробництвом товарів, відсутність різкого зниження цін на товари і послуги у передкризовий період, скорочення тривалості фаз кризи і депресії (рецесії) на фоні подовження фаз пожвавлення і піднесення, а також посилення синхронізації національних бізнес-циклів. Такі трансформаційні зміни коротких і середніх циклів у другій половині ХХ ст. були наслідком, з одного боку, технологічної модернізації економік розвинутих країн, їх зростаючої соціалізації та реструктуризації, поглиблення інтернаціоналізації бізнесу та впровадження інноваційного менеджменту, а з другого, ефективної політики системного державного антициклічного регулювання.

Як свідчить світовий досвід, серед інструментів державного антициклічного регулювання, що їх застосовували усі провідні країни світу протягом ХХ століття, найбільшу ефективність про-

демонстрували інструменти монетарного характеру (зниження процентної ставки, зниження норми обов'язкових банківських резервів та ін.), фіскального типу (зниження ставок податків на прибутки підприємств і доходи громадян, збільшення частки державних витрат з метою стимулювання інноваційної діяльності тощо) та заходів, що спрямовані на пошвидшення інвестиційної активності (стимулювання житлового будівництва, проведення політики прискореної амортизації, надання різноманітних пільг при встановленні нового устаткування та ін.). При цьому практичне використання антициклічного інструментарію здійснювалось у різний спосіб — або через реалізацію дискреційних заходів макроекономічної політики, що потребувало прийняття відповідних політичних чи управлінських рішень з боку урядів країн, або ендогенно, тобто за посередництвом автоматичних стабілізаторів ринку.

Однак в умовах глобалізації циклічність економічного розвитку набуває синхронізованого характеру у територіальному, секторально-галузевому та часовому вимірах, що дає підстави стверджувати про поступове формування моделі глобального економічного циклу. Це вимагає розробки і реалізації ефективної системи глобального антициклічного регулювання, яка, на нашу думку, має базуватись на таких ключових принципах:

1. Гармонізація функцій національних, регіональних і глобальних інститутів антициклічного менеджменту, уникнення дублювання їх функцій.
2. Висока гнучкість світової інституційної системи, що передбачає можливість перерозподілу функціональних повноважень між різними її рівнями.
3. Професіоналізм суб'єктів глобальної інституційної системи та запобігання будь-якому тиску на них з боку неформальних груп впливу.
4. Публічність і прозорість у діяльності інститутів глобальної регуляторної системи.
5. Конвергентність економічних інтересів усіх суб'єктів світової економіки, що передбачає їх врахування, узгодження і збалансування в процесі регуляторної діяльності.
6. Застосування уніфікованої системи норм, правил і регуляторних стандартів до однорідних учасників глобальної інституційної системи.
7. Сітьовий характер організаційної структури як найприйнятніший для збереження комплексності і системності прийняття рішень на різних рівнях.

8. Використання крос-культурного менеджменту заради формування дієвої глобальної інституційної системи.

9. Пріоритетність людського та екологічного компонентів при реалізації регуляторних функцій.

10. Суспільний моніторинг і контроль за виконанням рішень всіх гілок і рівнів світової регуляторної системи.

При цьому слід відзначити, що створення глобальної регуляторної системи не обов'язково означає формування глобального уряду з єдиним центром прийняття рішень. Адекватною може бути полівекторна модель управління, яка передбачає застосування мережного принципу організації влади на різних рівнях, не обмежуючи його кількістю центрів влади. При цьому ключовими центрами прийняття рішень у глобальній інституційній системі мають бути такі суб'єкти глобального управління, як: держави, або їх представницькі органи в міжнародних урядових і неурядових організаціях; мережні структури глобального типу (ТНК, глобальні фінансові мережі, глобальні компанії, професійні та бізнес-асоціації); «неформальні центри сили» («Тріада», «Велика вісімка», ОЕСР, Лондонський та Паризький клуби кредиторів, різноманітні бізнес-форуми на кшталт Давоського тощо); міжнародні організації системи ООН (МВФ, СБ, СОТ, ЮНКТАД, інші); центри генерування знань (університети, інноваційні кластери, технопарки, технополіси, венчурні компанії тощо); регіони як економічно автономні осередки формування конкурентних переваг країн і водночас міждержавні з'єднувальні ланки та функціональні центри виробничої активності; глобальні міста, як центри локальної активності (ділової, наукової, фінансової, інноваційної тощо); країни-лідери регіонального економічного розвитку (США і Канада у Північній Америці, Японія і Китай в Азійському регіоні, ЄС-15 у Європі, Росія й Індія на Євразійському економічному просторі); інститути громадянського суспільства на всіх рівнях; інститути військового стримування та запобігання розвитку військових конфліктів; інститути захисту навколишнього середовища (або інститути стійкого розвитку); глобальні засоби масової інформації (глобальні інформаційні мережі, міжнародні інформаційні агенції, бюро аналізу та узагальнення інформації тощо).

На нашу думку, глобальна інституційна система має базуватися на мережевому принципі організації влади, позаяк значна концентрація економічних суб'єктів на глобальних ринках за об'єктивних тенденцій зростання чисельності населення землі, збільшення обсягів споживання ресурсів та ін. обставини вимагають

прийняття мобільних і гнучких рішень та скорочення витрат на утримання управлінського апарату. За умов тотальної комп'ютеризації суспільного життя сітьові структури та горизонтальний принцип побудови регулятивної системи є найефективнішими.

УДК 338

С. Г. Поручник

ВПЛИВ ТЕХНОГЛОБАЛІЗМУ НА МОДИФІКАЦІЮ ЕКОНОМІЧНОГО ЦИКЛУ

Іманентною ознакою розвитку відкритих економічних систем будь-якого рівня (мікро-, мезо-, макро, мета- та мегарівня) є його циклічно-нерівномірний характер, який обумовлений різношвидкісним прогресом їх окремих елементів у межах підприємств, галузей, сфер національної економіки країн, а також у масштабах світового господарства та його окремих регіонів, що призводить при повному вичерпанні потенціалу старих економічних структур до їх системних трансформацій. Це свідчить про завершення одного економічного циклу і перехід до наступного.

Характеризуючи механізм економічного циклу, слід відзначити, що його класичним компонентом є регулярна зміна технологічних укладів, яка знаменує завершення довгохвильової економічної динаміки. Так, структура світової капіталістичної економіки як її внутрішня організація та спосіб взаємозв'язку між її елементами та компонентами у процесі багатовікового еволюційного розвитку зазнавала постійних кількісних та якісних змін, певних модифікацій та трансформацій, обумовлених системою факторів. Це, зокрема, поглиблення міжнародного поділу праці, прогрес технологічного способу виробництва, урізноманітнення типів і форм економічної власності, динамізація процесів нагромадження капіталу, розвиток міжнародних ринків, поява нових видів трудової діяльності, а також дія демографічних, економічних, соціальних, природних та інших чинників. Під їхнім впливом капіталістичне суспільство досягло нині постіндустріальної моделі розвитку, економічна структура якої характеризується превалюванням нематеріального сектору економіки та ключовою роллю інноваційно-технологічного компоненту в її функціонуванні.

Разом з тим, глобалізація справила суттєвий вплив на циклічну форму руху капіталістичного відтворення. Одним з «каналів»